

TARPTAUTINĖS ISTORIKŲ KONFERENCIJOS BRESTO UNIVERSITETE

Pastaruoju dešimtmečiu Lietuvoje, taip pat ir mūsų universitete, sumažėjo akademinės visuomenės, o svarbiausia – studentų susidomėjimas mokslinėmis konferencijomis. Pastebimas ir gana keistas požiūris, kartais išreiškiamas labai tiesmukai, kad istorikai konferencijose privalo pateikti vien ypač reikšmingų tyrinėjimų rezultatus, kaip esą daro gamtos ir technikos mokslų specialistai. Tokį požiūrį galima pavadinti pseudo-technokratinium, nes ir minėtų mokslų atstovai retai pristato kokius nors atradimus.

Kitaip dėl objektyvių aplinkybių ir negali būti. Tarp mokslinių konferencijų tikslą labai svarbi vieta tenka asmeniniam juose dalyvaujančių specialistų bendravimui, pasikeitimui nuomonėmis bei idėjomis. Šito, beje, niekas nekvestionuoja, ypač tarptautinių konferencijų atžvilgiu, tačiau reikia atkreipti dėmesį dar į porą aspektų. Visose konferencijose jaunesnieji jų dalyviai – aspirantai, studentai, mokosi „kalbėti“ – pristato savo pranešimus gimtąja arba užsienio kalbomis, o tarptautinėse – tiek jaunesnieji, tiek vyresnieji dalyviai užsieniečiai turi galimybę susipažinti, nors ir fragmentiškai, su šalies šeiminkės aukštojo mokyto ir mokslo ypatybėmis.

Tarptautines istorikų konferencijas nuolat organizuoja Baltarusijos Respublikos Bresto A. S. Puškino valstybinis universitetas. Tai vadinamosios mokslinio praktinio tipo konferencijos, kurių dauguma dalyvių

– studentai, aspirantai, jaunieji (nelaispniuoti) dėstytojai, o 2007 m. konferencijos „Asmenybė istorijoje: herojiška ir tragiška“ – ir Bresto miesto licėjų moksleiviai. Tačiau plenariniuose posėdžiuose pranešimus skaito vietiniai ir užsienio istorikai, turintys nemažą mokslinį įdirbį, vardus ir laipsnius. Daugelis studentų pranešimų būna apžvalginiai, parengti remiantis vien literatūra, nors tai visiškai suprantama. Vargu, pavyzdžiui, ketvirtojo kurso Bresto universiteto studentas galėjo kitaip parašyti pranešimą „Muchamedas Achmadinidžadas: naujos formacijos islamiškasis lyderis“.

Stebina ir kelia geranorišką pavydo jausmą studentų intelektualinių interesų diapazono platumas. Reikšmingi pranešimai paremti tėvų ar senelių prisiminimais apie Antrojo pasaulinio karo bei pokario laikotarpį. Pažymėtinas (nevertinant lygio) toks 2007 m. konferencijoje perskaitytas Bresto licėjaus moksleivės pranešimas „Rygos taikos sutartis [1921 m.] ir Baltarusijos padalijimas mano artimųjų likimuose. Priverstinė emigracija ir šeimos susiskaldymas“.

Plenariniai posėdžiai, kuriuos atidaro universiteto rektorius aktų salėje, atrodo gana iškilingai. Po jų darbas vyksta sekcijose, ten pranešimų klauso ir vertina du dėstytojai, kurių vienas dažnai būna užsienietis. Auditorijos paprastai nebūna pilnos klausytojų, tačiau greta pranešėjų ir vertin-

tojų jose visada, kartais gana aktyviai, dalyvauja keliolika, blogiausiai atveju keletas studentų. Baigiamasis posėdis vyksta taip pat aktų salėje. Ten paskelbiami pranešėjai, užėmę sekcijose pirmąją, antrąją ir trečiąją vietas, įteikiami atitinkami raštai bei kuklūs prizai. Paminimi ir gerai įvertintų studentų darbų vadovai.

Tarptautinių konferencijų pobūdį liudija gausūs jų dalyviai iš Rusijos, Ukrainos, Lenkijos. Darbinės kalbos – rusų, baltarusių, lenkų, ukrainiečių, nors pastaroji vartojama retai. Svečių iš Lenkijos dalyvavimas rodo, kad įkyrios kalbos apie Baltarusijos valdžios sieki izoliuoti šalį nuo vakarinių kaimynų yra, švelniai tariant, vienpusiškas vertinimas. Tą patį galima pasakyti ir apie propagandinius teiginius, kad baltarusių kalba išstumiamą, netgi persekiojama. Daugelis vietinių dėstytojų, aspirantų, studentų skaito pranešimus baltarusiškai, o jų tekstai ta pačia kalba spausdinami konferencijų medžiagos rinkiniuose, kurių pavadinimai antraštiniuose lapuose užrašomi vien baltarusiškai.

Pavyzdžiui, 2001 m. lapkričio 16–17 d. vykusi konferencijos „Slavų pasaulis – tarptautiniai santykiai žvelgiant nuo trečiojo tūkstantmečio ribos“ medžiagos rinkinyje (Славянский свет: міжэтначныя адносіны на мяжы трэцяго тысячагоддзя. Брэст, 2002) iš 3 plenarinio posėdžio pranešimų baltarusiškai spausdinti du, iš 64 sekcijų pranešimų: baltarusiškai – 19, rusų k. – 42, lenkiškai – 3. Atitinkamai 2006 m. išleistos antrosios konferencijos „Asmenybė istorijoje: herojiška ir tragiška“ (Асоба ў гісторыі: гераічная і трагічная. Брэст, 2006) medžiagos rinkinyje 28 tekstai baltarusių kalba, 36 – rusų, 6 – lenkų, 1 – ukrai-

niečių. Reikia dar pridurti, kad lietuvių, o ir ukrainiečių pranešimai būna pateikiami rusų kalba.

Vyko jau trys teminės konferencijos „Asmenybė istorijoje: herojiška ir tragiška“. Pirmoji – 2003 m. lapkričio 21–22, antroji – 2004 m. lapkričio 12–13 ir trečioji – 2007 m. lapkričio 23–24. Konferencijų rengimas ir jų medžiagos skelbimas reikalauja didelių Bresto universiteto, Istorijos fakulteto ir pirmiausia jo Visuotinės istorijos katedros pastangų. Ypač pažymėtinas šios katedros vedėjo Vladimiro Ivanovičiaus Nikitenkovo indėlis. Deja, jau tik buvo, nes V. I. Nikitenkovas pačiame kūrybinių jėgų žydėjime 2008 m. rugsėjį staiga mirė. Visi jį pažinoję jaučia gilų liūdesį ir šiltai prisimena puikų specialistą, organizatorių ir nuoširdų žmogų. Ši netektis gali neigiamai paveikti ir tarptautinių istorikų konferencijų Bresto universitete tąsą.

O tokių konferencijų patirtį bent iš dalies būtų verta perimti ir mūsų universiteto Istorijos fakultetui. Juk Tarptautinių santykių būrelį ir jo rengtas kasmetines konferencijas prisimena tik nedaugelis dėstytojų. Tradicijos nuskendo užmarštyje. O mokslinio praktinio tipo konferencijos turėtų skatinti studentų domėjimąsi savo specialybe, kūrybinio darbo įgūdžius, džiaugsmą ir pasididžiavimą tuo, kad jų savarankiškas mokslinio pobūdžio straipsnis spausdinamas.

Pabaigoje pora asmeninių pastebėjimų. 2001 m. konferencijoje Breste skaičiau pranešimą „Etniniai procesai lietuvių-baltarusių paribyje ir lietuvių visuomenės nuomonė XX amžiuje (iki 1940 metų)“, 2004 m. – „Antanas Smetona Nepriklausomos Lietuvos politikoje: nacionalistas

ar tikrai valstybininkas?“ Pastarojoje konferencijoje įdomų pranešimą „Bresto krašto gyvenimo atspindžiai Napoleono Ordos piešiniuose“ skaitė dar vienas dalyvis iš Lietuvos – Kauno VDU profesorius, menotyrininkas Vytautas Levandauskas. 2007 m.

konferencijoje mano pranešimas buvo: „Valentinas Gustainis: lietuvių inteligento likimas XX amžiuje“. Visi minėti pranešimai rusų kalba paskelbti rinkiniuose.

Algis Povilas Kasperavičius